

3.4 Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit heeft een centrale plek in ons ruimtelijk beleid. Zoals aangegeven verschilt onze rol en bemoeienis met de ruimtelijke kwaliteit per gebied. De (ruimtelijke) kwaliteit van het stedelijk gebied vinden we belangrijk, maar is een primaire verantwoordelijkheid van de gemeente (zie verder 5.1.). De kwaliteit van de kernrandzone kan naar onze mening op veel plaatsen verbeteren. Wij willen gemeenten stimuleren om met een goede integrale visie voor de kernrandzones te komen, zij beschikken immers over de meeste kennis op lokaal niveau. Ook zijn de gemeenten primair verantwoordelijk voor de integrale afweging van belangen. De integrale visie kan worden benut bij het beoordelen van op kwaliteitsverbetering gerichte ontwikkelingen (zie verder 5.5). In het landelijk gebied is kwaliteitsverbetering ook een belangrijke opgave, waaronder de gewenste natuurontwikkeling in de groene contour.

In ons beleid voor zowel de kernrandzone als het landelijk gebied stimuleren wij de gewenste kwaliteitsverbetering vooral door inzet van het ontwikkelingsplanologisch instrumentarium: om de gewenste ontwikkeling te realiseren zijn rood-voor-groenarrangementen mogelijk. We kiezen er voor om het evenwicht tussen de kwaliteitstoename en de rode ontwikkelingen zo min mogelijk in kwantitatieve zin te reguleren. Hiermee bevorderen we maatwerk en creativiteit. Dit maakt het wel noodzakelijk om toe te lichten waar het om gaat bij kwaliteit, wat onder ruimtelijke kwaliteit wordt verstaan. Daarvoor geven wij hierna handreikingen.

Ruimtelijke kwaliteit is een dynamisch begrip, dat van betekenis is bij het zo goed mogelijk afstemmen van een bestaande situatie en een nieuwe ontwikkeling. Ruimtelijke kwaliteit heeft daarmee betrekking op zowel het behoud van het bestaande (het goede behouden) als het creëren van nieuwe kwaliteit (kwaliteitsverbetering).

Wat onder ruimtelijke kwaliteit kan worden verstaan verschilt per situatie. Daarom is het niet mogelijk om het begrip ruimtelijke kwaliteit geheel vast te leggen in definities. Wel kunnen we aangeven waar het voor de provincie om gaat bij ruimtelijke kwaliteit. Toepassen van de lagenbenadering vormt een goede basis voor ruimtelijk kwalitatief ontwikkelen. Wij vinden bij ruimtelijke kwaliteit de volgende thema's belangrijk:

- behouden van bestaande kwaliteiten en het versterken ervan. Dit geldt zowel op het schaalniveau van de gebiedskenmerken als op dat van samenhangende ensembles, bijvoorbeeld landgoederzones, linies en historische stads- en dorpsgezichten als ook de diversiteit van bebouwing en functies in het stedelijk gebied;
- samenhang en continuïteit herstellen, ontbrekende schakels toevoegen, versnipperde onderdelen samenvoegen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het herstellen van landschappelijke samenhang in tussen gebieden en het verbinden van natuurgebieden en het creëren van goede stad-landverbindingen;
- diversiteit vergroten. Dit geldt bijvoorbeeld de functiemenging in het stedelijk gebied, woningdifferentiatie en het recreatieaanbod en de natuurgebieden;
- robuustheid vergroten. De kwaliteit van recreatievoorzieningen en van natuurgebieden kan toenemen door de robuustheid te vergroten;
- beleefbaar en toegankelijk maken. Mooie wijken en landschappen en cultuurhistorische objecten winnen aan waarde als ze te bewonderen zijn.

Volgens de gebruikelijke omschrijving heeft ruimtelijke kwaliteit te maken met de begrippen toekomstwaarde, belevingswaarde en gebruikswaarde. In onderstaande matrix zijn aspecten die daarbij een rol kunnen spelen aangegeven voor achtereenvolgens het stedelijk gebied, de kernrandzones en het landelijk gebied. Het is een niet-limitatieve opsomming, bedoeld als inspiratiebron en niet als uitputtende of voorschrijvende lijst. De voorbeelden reiken ook verder dan wat via het ruimtelijk instrumentarium geregeld kan worden.

	Stedelijk gebied	Kernrandzone	Landelijk gebied
Toekomstwaarde	<ul style="list-style-type: none"> • Behouden van de unieke bestaan de stedelijke kwaliteiten met aandacht voor o.a. cultuurhistorie en identiteit, aanbod voor-zieningen, functiemenging. • Ruimte voor het ontwikkelen van nieuwe stedelijke functies en kwaliteiten. • Zorg voor een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving, die o.m. bijdraagt aan het voorkomen van leegstand. • Klimaatbestendige leefomgeving met o.a. ruimte voor wateropvang en toepassing van duurzame energieproductie en energie-besparing. • Inrichting die rekening houdt met demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing (levens-loop-bestendig) en anticipeert op krimp op de langere termijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Logische begrenzing en inrichting waaronder een goede afronding van de bebouwingsskern. • Robuuste inrichting met een stevige en stabiele structuur die bestand is tegen de “waan van de dag”. • Ruimte voor flexibele, in de tijd aanpasbare inrichting en functies. • Aantrekkelijk ingepast wegen-net dat door langzaam verkeer veilig gepasseerd kan worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Behoud van landelijke kwaliteiten met aandacht voor landschap, landbouw, natuur, cultuurhistorie en recreatie. • Verbeterde condities voor een vitaal economisch functioneren en ruimte voor innovatie. • Een stevige en stabiele basis voor landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit. • Robuuste eenheden natuur met een water aanbod dat zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin aansluit bij het beoogde natuurdoeltype. • Inrichting is afgestemd op het water- en bodemsysteem. • Klimaatbestendige inrichting door bijv. ruimte voor waterberging c.q. –opslag op te nemen.
Gebruikswaarde	<ul style="list-style-type: none"> • Benutten van mogelijkheden voor efficiënt en/of meervoudig ruimtegebruik en functie-menging. • Gedifferentieerd aanbod van woningen en woonmilieus. • Goede bereikbaarheid voor verschillende vervoersvormen en een adequaat aanbod van voor-zieningen van openbaar vervoer in de woonomgeving. • Goede toegankelijkheid van voorzieningen, woningen en openbare ruimte. • Voldoende groen en water in de leefomgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> • Biedt ruimte voor een breed scala aan (lokale) functies, in ieder geval op het gebied van recreatie en ontspanning, stadslandbouw en stedelijk-gelieerde functies als sportvelden. • Diversiteit in aanbod die aansluit bij de vraag van de beoogde recreanten. • Goed, uitnodigend en veilig bereikbaar en toegankelijk vanuit het nabijgelegen stedelijk gebied, zowel voor langzaam als gemotoriseerd vervoer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede ontwikkelings-mogelijkheden voor de aan een gebied verbonden functie(s). • Daarop afgestemde inrichting en mate van openbare toegankelijkheid. • Inspelen op de wensen van de bewoners van de stad (w.o. recreatie en regionale voedselproductie).
Belevingswaarde	<ul style="list-style-type: none"> • Recreatie- en culturele voorzieningen op bereikbare afstand. • Stedelijk/dorps landschap met goede combinaties van ‘oud’ en ‘nieuw’. • Sociaal veilig. • Uitnodigend voor opbouw en versterken sociaal netwerk op wijk- en kernniveau. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichting die aan sluit bij de identiteit van zowel kern als landschap. • Voldoende omvang en ruimte om het ‘uit- de-stad-zijn’ te ervaren. • Sociaal veilig. • Semi-stedelijke functie zodanig geplaatst en ingepast dat ze de recreatieve beleving niet frustreren. • Aantrekkelijke beleving van het aangrenzende stedelijk gebied. 	<ul style="list-style-type: none"> • Op passende landschappelijke schaal ruimte voor (het beleven van) dynamiek naast rust en ruimte. • Aantrekkelijk voor gebruikers en bezoekers. • Een landelijk landschap met goede combinaties van ‘oud’ en ‘nieuw’ in landschappelijke structuren, cultuurhistorie, natuur, landbouw en recreatie.
Rol provincie	Stimuleren	Reguleren en stimuleren	Reguleren en stimuleren